

De Internationale Maascommissie (IMC)

Achtergrond

De Maas ontspringt op een hoogte van 384 m boven zeeniveau in Pouilly-en-Bassigny in Frankrijk. De lengte van de Maas vanaf de bron tot de monding in Nederland is 905 km. Het stroomgebied van de Maas bevat de hoofdstroom en ook de zijbekken en de haarvaten.

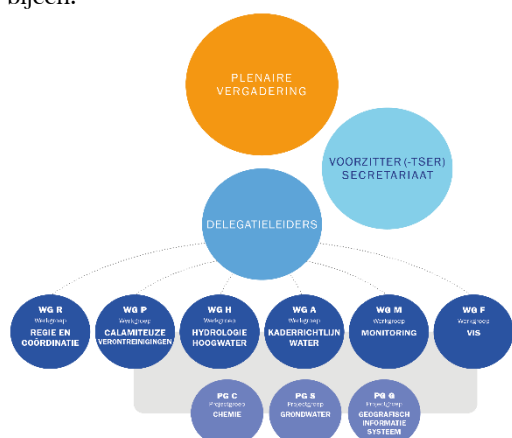
De Maas en zijn zijrivieren vormen het internationale stroomgebiedsdistrict (ISGD) van de Maas. De multilaterale coördinatie in het ISGD Maas valt onder het Maasverdrag, dat in 2002 in Gent is gesloten tussen de Verdragspartijen Frankrijk, Luxemburg, de federale staat België, het Waalse Gewest, het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijke Gewest, Duitsland en Nederland.

Binnen de IMC coördineren de Staten de uitvoering van de Europese richtlijnen die voor het gehele stroomgebied gelden, namelijk de Kaderrichtlijn Water¹ (KRW) en de Overstromingsrichtlijn² (ORL/ROR). Zij overleggen ook over andere kwesties die van belang zijn voor de wateren van het stroomgebied van de Maas, zoals grensoverschrijdende waarschuwing en alarmering bij milieuevoluties.



Bevoegde autoriteiten van het internationale stroomgebiedsdistrict (ISGD) van de Maas

De IMC heeft een onderling overeengekomen werkstructuur. De organen komen regelmatig bijeen.



De werkzaamheden van de IMC worden ondersteund door een secretariaat, gevestigd in het hoofdkantoor van de Commissie in Luik.



Foto : De Maas bij Givet (Frankrijk)

Overstromingsrisicobeheerplan 2^{de} cyclus (ORBP 2022-2027)

Grensoverschrijdende coördinatie voor overstromingsbescherming

Om het overstromingsrisicobeheer te coördineren ontwikkelt de IMC zesjaarlijks een internationaal overkoepelend plan.

De uitvoering van de ORL/ROR door elk land/gewest in het ISGD Maas vond gefaseerd plaats volgens een duidelijk vooraf bepaald tijdsplan:

- 22/12/2018: opstelling van een voorlopige overstromingsrisicobeoordeling;
- 22/12/2019: opstelling van overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten;
- 22/12/2021: publicatie van één op het niveau van het ISGD gecoördineerd ORBP of op het niveau van het ISGD Maas gecoördineerde nationale of gewestelijke ORBP's voor de afzonderlijke beheerseenheden.

In de ORBP ligt de nadruk op preventie, bescherming, paraatheid en de terugkeer naar een normale situatie. De ORL/ROR benadrukt de solidariteit tussen de Staten:

- De lidstaten mogen geen maatregelen met mogelijke negatieve grensoverschrijdende gevolgen treffen zonder daarover overleg te hebben gepleegd met de betrokken lidstaten en zonder wederzijds tot een oplossing te zijn gekomen.
- Lidstaten moeten worden aangemoedigd om te streven naar een billijke verdeling van de verantwoordelijkheden, wanneer in het kader van het overstromingsrisicobeheer gezamenlijk maatregelen worden genomen die tot gemeenschappelijk voordeel leiden.

De transnationale doelstellingen van het ISGD Maas zijn:

- doeltreffende internationale coördinatie van maatregelen met grensoverschrijdende gevolgen;
- verbetering hoogwaterverwachting en -waarschuwing;
- verbetering systeemkennis overstromingsrisico's.

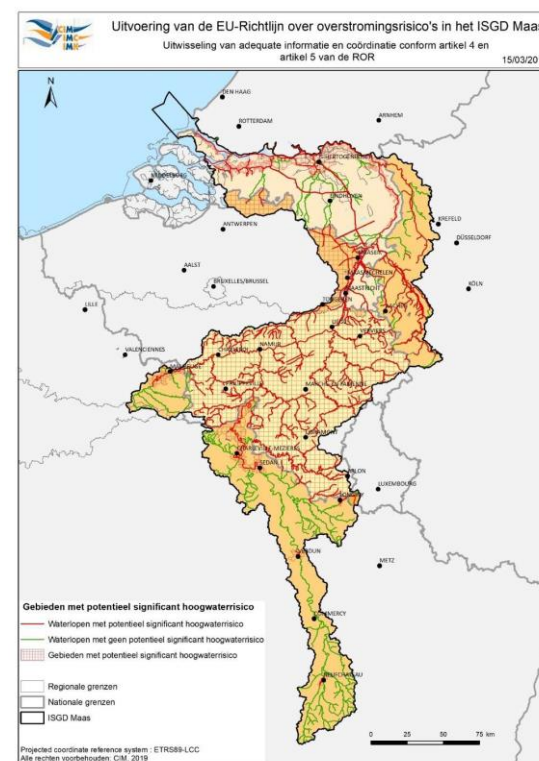
Webgis Maas is een kaartapplicatie voor de weergave van homogene gegevens over het Internationale Stroomgebiedsdistrict van de Maas (ISGD Maas).

Het tool is ontwikkeld door de Service Public de Wallonie en is beschikbaar op het volgende adres:

<http://geoapps.wallonie.be/WebGISMeuse/Publi/>

Het overstromingsrisicobeheersplan voor het ISGD Maas voor de periode 2022-2027 werd in december 2021 gepubliceerd en staat op de IMC-website:

http://www.meuse-maas.be/CIM/media/DI/PGRI%20-%20d%3a9c%202021/Root_Report_Mregie_21_1def_n.pdf



Gebieden met potentieel significant hoogwaterisico

Met Webgis Maas kunnen:

- Geografische gegevens over het ISGD Maas weergegeven worden (ongeacht van wie ze komen),
- Eenvoudige zaken gedaan worden aan de hand van rudimentaire geografische tools,
- Vooraf bepaalde weergaven gehanteerd worden zodat de gebruiker snel gegevens over een gegeven thema te zien krijgt (Oppervlaktewater, grondwater, meetnet, enz.).

¹ Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid

² Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's.

Beheersplan voor het internationale stroomgebiedsdistrict van de Maas (2022-2027)

Met het geactualiseerde Beheersplan voor het ISGD Maas voor de 3^e cyclus van de Kaderrichtlijn Water versterken de IMC-verdragspartijen de samenwerking om de ambitieuze uitdaging voor oppervlakte- en grondwater en de bijbehorende aquatische ecosystemen gezamenlijk aan te gaan.

De belangrijke kwesties voor waterbeheer in het ISGD Maas zijn:

- (1) Effecten van de hydromorfologische veranderingen op de vrije migratie van vis;
- (2) Nutriënten uit puntbronnen en diffuse bronnen;
- (3) Verontreinigende stoffen uit puntbronnen en diffuse bronnen;
- (4) Impact van prioritair stoffen en andere verontreinigende stoffen (pesticiden, oplosmiddelen, zware metalen, koolwaterstoffen, geneesmiddelen) op het aquatisch milieu;
- (5) Diffuse emissies van hoofdzakelijk uit de landbouw afkomstige stikstof en pesticiden;
- (6) Toegenomen frequentie en ernst van laagwaterperioden;
- (7) Toenemend risico op overstromingen.

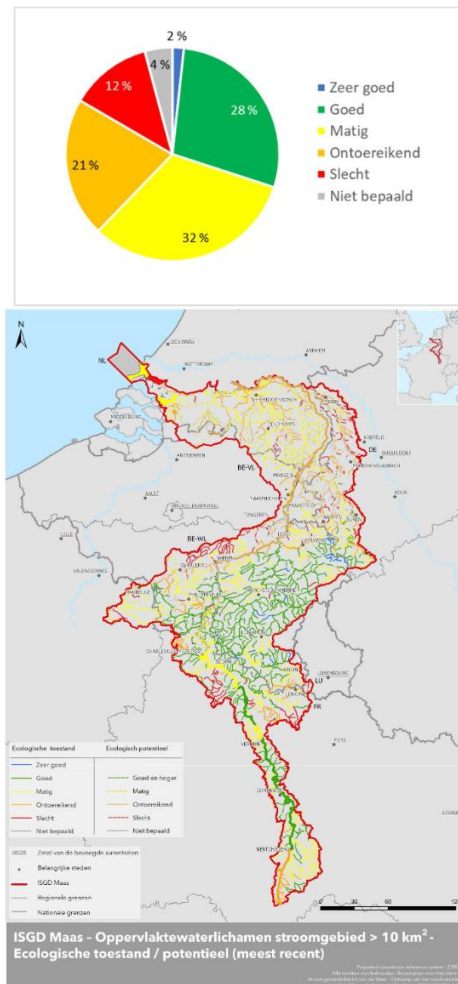
Het water in het ISGD Maas wordt gebruikt voor:

- De hydraulische regulering van de rivier (vasthouden, bergen, afvoeren)
- Water voor menselijke consumptie (drinkwater)
- Landbouw
- Industrie (met inbegrip van elektriciteitsproductie met waterkracht en koeling van kerncentrales)
- Scheepvaart (goederenvervoer en pleziervaart)
- Recreatie

De bevoegde autoriteiten van elke staat/gewest in het ISGD Maas hebben in overeenstemming met de Kaderrichtlijn Water oppervlaktewater- en grondwaterlichamen afgebakend op basis van hun typologie en de druk waaraan ze blootstaan:

	Aantal waterlichamen		
	Totaal	Natuurlijke	Sterk veranderd / Kunstmatige
Frankrijk	153	142	11
Luxemburg	3	2	1
B-Wallonië	257	210	47
B-Vlaanderen	18	9	9
Nederland	153	12	141
Duitsland	229	77	152
Totaal	813	452	361

Wat betreft de ecologische toestand/potentieel, is 30 % van de oppervlaktewaterlichamen in goede of in zeer goede toestand. De verdeling van de oppervlaktewaterlichamen van het ISGD Maas volgens hun toestand staat in de volgende figuur en kaart weergegeven:



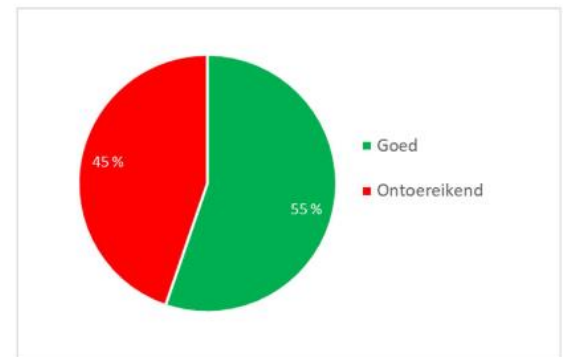
De KRW vereist dat alle wateren in goede toestand verkeren en dat hun toestand niet verslechtert. De goede toestand moest in beginsel tegen 2015 worden bereikt, maar uiterlijk in 2027. Tegen die tijd moeten alle maatregelen zijn genomen die nodig zijn om de goede toestand te bereiken.

Voor een groot aantal waterlichamen die niet in goede toestand verkeerden in 2021 was een termijnverlenging nodig.

De Staten en Gewesten van de IMC hebben voor 70,0 % van de oppervlaktewaterlichamen een termijnverlenging gepland voor na 2021, met betrekking tot het bereiken van een goede ecologische toestand/potentieel en voor 8,5,1 % van de waterlichamen met betrekking tot het bereiken van een goede chemische toestand.

Op basis van de huidige ramingen, zullen minstens 7,3 % meer oppervlaktewaterlichamen in 2027 de goede ecologische toestand bereiken.

De actuele chemische toestand van de grondwaterlichamen is samengevat in de volgende figuur:



Volgens de huidige ramingen zal 58 % tot 67 % van de grondwaterlichamen in het ISGD Maas in 2027 de doelen van de KRW bereiken.

Om de doelen van de KRW te verwezenlijken moeten de Staten en Gewesten van het ISGD Maas maatregelenprogramma's opstellen. De IMC-verdragspartijen hebben de nationale c.q. gewestelijke maatregelenprogramma's zoveel mogelijk afgestemd:

- Verbetering van de ecologische continuïteit en andere maatregelen voor trekvis
- Maatregelen om de wateren te herstellen en in hun natuurlijke staat terug te brengen
- Vermindering van de toevoer van nutriënten in de oppervlaktewateren
- Optimalisering van de afvalwaterbehandeling en andere maatregelen om de lozing van verontreinigende stoffen in oppervlaktewateren te verminderen
- Vermindering van de uitstoot van Maas relevante stoffen en andere verontreinigende stoffen in oppervlaktewateren
- Preventie en beperking van de gevolgen van de calamiteuze verontreinigingen die een grensoverschrijdend risico inhouden
- Verbetering van de chemische toestand van grondwater door vermindering van de diffuse toevoer van nutriënten en pesticiden.

Het overkoepelend deel van het beheersplan voor het ISGD Maas voor de periode 2022-2027 werd in maart 2022 gepubliceerd en staat op de IMC-website:

http://www.meuse-maas.be/CIM/media/PUBLICATION-PFPG-mars-2022/PFPG_Mars22_Maqua_21_14def_n.pdf

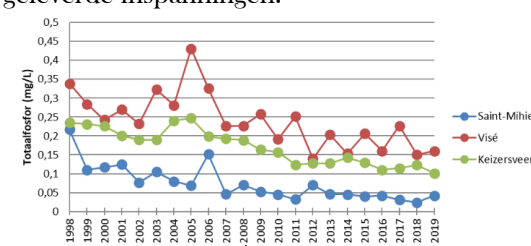
Rapport ter beoordeling van de kwaliteit van het water van het stroomgebied van de Maas (2017-2019)

De kwaliteit van de hoofdstroom van de Maas en haar belangrijkste zijrivieren wordt door de aan de Maas grenzende landen gezamenlijk op internationaal niveau gemonitord in een "homogeen meetnet" (HMN) met betrekking tot bepaalde fysisch-chemische parameters, alsmede een aantal biologische parameters. De 39 HMN-meept punten voor zijn verspreid over de hoofdstroom van de Maas (16 meept punten) en over de zijrivieren (23 meept punten).

Dit rapport heeft over het algemeen een gunstige ontwikkeling van de kwaliteit van het water van de Maas en haar zijrivieren kunnen aantonen sinds eind de jaren 90.

Deze reeds in het vorige rapport aangehaalde vaststelling wordt bevestigd door de gegevens uit de periode 2017-2019.

Wat de macropolluenten (stoffen die meestal ook van nature in het water aanwezig zijn en in geringe concentraties niet toxisch zijn) betreft, is de verbetering duidelijk toe te schrijven aan de door de Staten en Gewesten van het ISGD Maas op het gebied van de emissiebeperking geleverde inspanningen.



Temporele ontwikkeling van de jaarlijkse gemiddelde concentratie totaalfosfor op drie meept punten langs de hoofdstroom van de Maas

De toestand is minder gunstig voor de micropolluenten (stoffen die in concentraties van microgrammen of nanogrammen per liter in het water aanwezig zijn en in geringe concentraties al toxisch kunnen zijn). De concentraties toxische stoffen zoals sommige zware metalen en PAK's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen) blijven problematisch op tal van monitoringslocaties van het HMN.

Het voorkomen van nieuwe stoffen (zogenaamde "opkomende stoffen") waarvan de effecten op de levende gemeenschappen beter bekend worden, vergt ook waakzaamheid.

Het rapport ter beoordeling van de kwaliteit van het water van het stroomgebied van de Maas op basis van de gegevens uit het homogeen meetnet (HMN) van de IMC werd in december 2021 gepubliceerd en staat op de IMC-website:

http://www.meuse-maas.be/CIM/media/Rapports-RMH/Rapport%20triennal%202017-2019/Rapport-triennal-2017-2019_Mmonitor_21_1def_n.pdf

Masterplan voor trekvisserij in het stroomgebied van de Maas (2011-2020)

De Internationale Maascommissie heeft besloten vanaf 2011 de opvolging van de uitvoering van het Masterplan gewijd aan de grote migratoren in het stroomgebied van de Maas, op internationaal niveau te behandelen. De acties die in dit plan worden uitgevoerd kunnen in 6 categorieën worden ondergebracht:

- Herstel van de ecologische continuïteit voor de stroomopwaartse trek;
- Ontwikkeling van paai- en opgroeihabitats;
- Uitzetten van trekvisserij;
- Verbetering van de continuïteit en de efficiëntie van de stroomafwaartse trek;
- Visserijmaatregelen;
- Internationale coördinatie van de maatregelen.

Herstel van de ecologische continuïteit voor de stroomopwaartse trek

Sinds de opstelling van het Masterplan voor de trekvis van de IMC werden heel wat knelpunten in de hoofdstroom van de Maas passeerbaar gemaakt voor vissen.

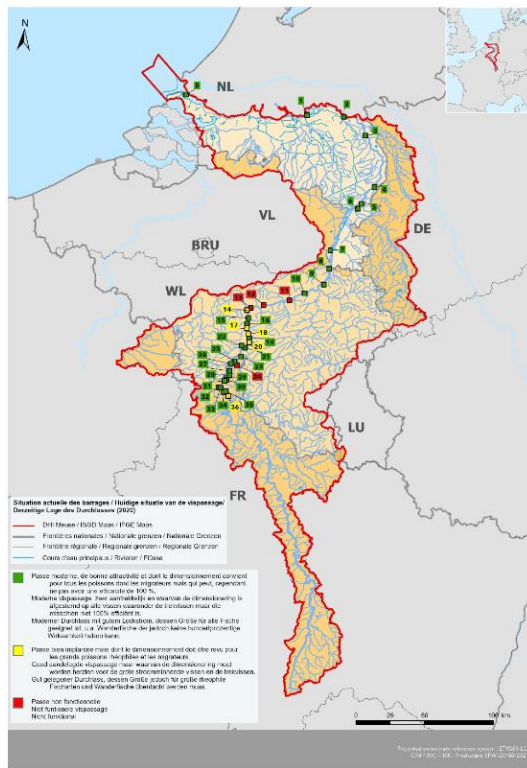


De vistrap bij de waterkrachtcentrale in Roermond (Nederland) (Foto: Johan Coeck)

Enkele knelpunten moeten wel nog worden weggewerkt om de trekvisserij doorgang te verlenen van de monding van de Maas tot in Frankrijk. Er zijn immers nog steeds negen dammen die de vrije trek van vissen belemmeren.

Internationale coördinatie van de maatregelen

De maatregelen die worden genomen in het kader van het "Masterplan Trekvisserij in de Maas" worden op internationaal niveau besproken in de projectgroep "ecologie" van de Internationale Maascommissie. Er is ook regelmatig uitwisseling met de visdeskundigen van de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR), die werken aan de uitvoering van het "Masterplan trekvisserij in de Rijn".



Huidige situatie van de dammen in het stroomgebied van de Maas die met visdoorgangen zijn uitgerust (2020)

Een samenwerkingsprogramma tussen Nederland, Duitsland en Wallonië om terugkerende zalm en zeeforellen naar de viskwekerij van Erezée (W) over te brengen werkt goed. Sinds 2010 is het aantal jonge gekweekte zalm die worden uitgezet in het stroomgebied van de Maas sterk toegenomen. Soortgelijke pogingen werden ondernomen voor aal, een andere trekvis die aanwezig is in het stroomgebied van de Maas. De afgelopen jaren werden ettelijke honderdduizenden glasalen in de waterlopen van het stroomgebied van de Maas uitgezet.

Verbetering van de continuïteit en de efficiëntie van de stroomafwaartse trek

De verstoring van de stroomafwaartse trek wordt momenteel als één van de belangrijkste obstakels gezien voor een duurzaam herstel van de trekvispopulatie in het stroomgebied van de Maas stroomafwaarts van de Ourthe. Er worden momenteel verschillende acties ondernomen om de situatie te verbeteren, met name door de vissterfte van stroomafwaarts trekkende vissen te beperken bij de turbines van de waterkrachtcentrales.

Het Voortgangsverslag over de uitvoering van het "Masterplan voor trekvisserij in het stroomgebied van de Maas" voor de periode 2011-2020 werd in december 2021 gepubliceerd en staat op de IMC-website:

http://www.meuse-maas.be/CIM/media/RAPPORT-GRAND-PUBLIC-POISSONS/Rapport%20grand%20public/Rapport-grand-public_Mecol_21_12def_n.pdf

Plan van aanpak voor de beheersing van uitzonderlijke laagwatersituaties in het stroomgebied van de Maas

De IMC is bezorgd over de gevolgen van de klimaatverandering voor de rivieren, met name de laagwaterproblematiek. Het huidige gezamenlijke monitoringnetwerk voor laagwater bestaat uit 21 meetstations langs de hoofdstroom van de Maas (10 stations) en haar zijrivieren (11 stations). Een verhoging van de frequentie van laagwater wordt sinds enkele jaren waargenomen als gevolg van de droogte in de zomer.

Het plan van aanpak van de IMC voor de beheersing van uitzonderlijke laagwatersituaties wordt een aantal aanbevelingen gedaan:

- + coördinatie tussen landen en gewesten, om een goede watertoestand te bereiken;
- + uitwisseling tussen landen en gewesten, om het droogtebeheer te verbeteren;
- + samenwerking, om een verband te leggen tussen laagwater en de toestand van waterlichamen bij elke bijwerkingscyclus van het overkoepelende deel van het beheerplan van de IMC;
- + overleg over meer parameters en vollediger gegevensreeksen, om het IMC-monitoringnetwerk te optimaliseren ;
- + coördinatie van de meetnetten, voor een beter beheer van het stroomgebied;
- + uitwisseling tussen landen en gewesten over projecten die van invloed zijn op de afvoeren, om de effecten te begrijpen;
- + communicatie aan het grote publiek, om het bewustzijn van het probleem te verhogen;
- + monitoring, met name uitgebreid tot zijrivieren, voor een betere hydrologische kennis;
- + monitoring van de temperatuur van oppervlaktewateren, om de huidige en toekomstige toestand van ecosystemen beter te kunnen beoordelen;
- + uitwisseling tussen landen en gewesten over studies inzake klimaatverandering, om een beter inzicht te krijgen in de gevolgen en mogelijke effecten.



Het Plan van aanpak voor de beheersing van uitzonderlijke laagwatersituaties in het stroomgebied van de Maas werd in december 2020 gepubliceerd en staat op de IMC-website:

http://www.meuse-maas.be/CIM/media/Etiages-exc/Plan%20d'approche%20dec%202020/Plan_approche_Mregie_19_21def_n.pdf

